

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ У СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Ірина Міщенко

*кандидат економічних наук,
завідувач наукового сектору комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності
наукового відділу промислової власності і комерціалізації об'єктів
інтелектуальної власності НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ORCID: 0009-0005-1114-299X*

У статті здійснено порівняльний економічний аналіз рівня розвитку креативних індустрій у світі, європейських країнах та в Україні з 2010 по 2021 роки, для України аналіз проводився по I квартал 2022 року включно, окремі статистичні показники досліджувалися за 2023 рік. Визначено глобальні тенденції, проблеми та перспективи розвитку як у світовому масштабі, зокрема в країнах Європи, так і в Україні. Висловлено пропозиції щодо запровадження в Україні необхідних заходів оперативного впливу та законодавчого регулювання, а також створення сприятливих умов для залучення інвестицій у сферу креативних індустрій.

Ключові слова: креативні індустрії, креативна економіка, культурний розвиток, творчість

Постановка проблеми. Культурний і креативний сектори світової економіки є важливою сферою життєдіяльності всього людства. Вони необхідні для розвитку суспільного культурного розмаїття, соціальної згуртованості, культурної освіти та морального виховання населення. До 2019 року креативний сектор у світі вирізнявся потужною динамікою економічного зростання та позитивним впливом на інші галузі економіки. У динаміці за десятки років сектор креативних індустрій продемонстрував надзвичайну спроможність мобілізуватися як на творчому рівні, так і економічно. Внесок креативного сектору у світову економіку становив у 2019 році 3 % ВВП [1, с. 16]. Проте криза, спричинена COVID-19, мала руйнівний вплив на культурний і творчий сектори, а відтак економіку країн усього світу. Це зумовлює потребу дослідити тенденції розвитку креативних індустрій у світі до пандемії та після неї. Для України руйнівний вплив на економіку, зокрема на креативні індустрії, поглибився з початком війни та триває досі. Аналіз стану креативних індустрій України дасть змогу виявити основні проблеми галузі та визначити оптимальні шляхи їх вирішення.

Літературний огляд. Проблематика вдосконалення законодавства та організаційних заходів для стимулювання розвитку креативних індустрій економіки досліджувалась у різних аналітичних та наукових працях. Цю проблематику вивчає багато вітчизняних науковців та практиків, серед яких Л. Антонюк, Г. Андрощук, О. Бутнік-Сіверський, С. Давимук, О. Кузьмін, О. Мельничук, М. Скиба, І. Турський, Л. Федулова,

А. Харламова, А. Штефан. Зважаючи на те що в Україні креативна економіка, не встигнувши набрати широкого розвитку, постраждала чи не найбільше у світі від наслідків пандемії та війни, багато проблем залишилися невирішеними і потребують упровадження комплексних заходів задля припинення руйнування та подальшого повоєнного відродження цієї галузі.

Метою дослідження у цій статті є економічний аналіз стану розвитку креативних індустрій у світі, європейських країнах та Україні, визначення шляхів виходу з галузевої кризи в останній.

Виклад основного матеріалу. Креативність, креативна економіка, творчість — ці поняття трансформуються та вдосконалюються під впливом часу та загального розвитку людства. Сучасне визначення творчості ґрунтується на взаємодії між людською креативністю, ідеями, інтелектуальною власністю, знаннями і технологіями, а креативна економіка охоплює всі основні галузі, що спираються на творчу діяльність.

Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) визначає креативні індустрії як цикли створення, виробництва та розповсюдження товарів і послуг, які використовують креативність та інтелектуальний капітал як основні ресурси [1, с. 16].

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) зосереджується на соціальних та економічних аспектах культури, визначених відповідно до понять культурної та суміжних сфер і культурного циклу [2].

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) зосереджується на важливості авторського права та відповідно класифікує галузі креативних індустрій [3].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про культуру» креативні індустрії визначені як види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження [4].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 265-р «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» [5] до креативних індустрій належать 34 види економічної діяльності, які можна розділити на такі групи: візуальне мистецтво, сценічне мистецтво, література, видавнича діяльність, аудіовізуальне мистецтво, дизайн, мода, архітектура й урбаністика, зв'язки з громадськістю, маркетинг та реклама, бібліотеки, архіви та музеї, народні художні промисли, нові медіа та окремі галузі ІТ (розробка програмного забезпечення та відеоігор).

Аналіз рівня розвитку креативних індустрій засвідчує, що у світі помітна відсутність єдиного підходу до формування переліку видів діяльності, які належать до креативних індустрій у різних країнах. В аналітичних даних не завжди відокремлюється галузь із виробництва програмного забезпечення та відеоігор [1; 6].

Аналіз рівня розвитку креативних індустрій у світі. Найчастіше рівень розвитку креативних індустрій оцінюється за такими базовими показниками:

- 1) вклад креативних індустрій у ВВП країни;
- 2) трудова зайнятість від загальної чисельності населення;
- 3) обсяг експорту та імпорту продукції галузей креативних індустрій.

До 2019 року креативна економіка демонструвала високі темпи росту, зокрема її вклад у світовий ВВП у 2019 році становив 3 %, при трудовій зайнятості 1 % трудового населення Землі [1, с. 3, 12].

Найбільш прогресивними країнами в розвитку креативних індустрій у 2019 році стали США, Канада, Італія та Велика Британія. Дані по вкладу креативних індустрій у ВВП та зайнятості населення країн-лідерів подано в таблиці 1.

Для порівняння, в Україні ці показники становлять відповідно 3,9 % та 3,8 % у 2019 році. Проте найбільшу частку (близько 60–70 %) у вітчизняній статистиці цих показників становлять ті підприємства і ФОПи ІТ-галузі, чия діяльність належить до креативних індустрій [7].

Таблиця 1

№	Назва країни	Вклад у ВВП, %	Зайнятість населення, %
1.	США	11,99	7,71
2.	Канада	6,15	5,35
3.	Італія	6,10	6,10
4.	Велика Британія	5,80	6,30

Розроблено автором на основі даних із джерела: *Creative economy outlook 2022 [1]*

Торгівля креативними товарами та послугами до 2019 року демонструвала швидко зростаючу статистику за всіма основними економічними показниками. Зокрема відбулося стрімке зростання світового експорту креативних товарів з 419 млн дол. у 2010 році до 524 млн дол. у 2020 році, тоді як світовий експорт креативних послуг зріс з 487 млрд дол. до майже 1,1 трлн дол. за той самий період.

За останні кілька років експорт креативних послуг відокремився, що було зумовлено значним зростанням світового виробництва програмного забезпечення. Отже, креативні галузі зазнали певної дематеріалізації окремих видів креативних товарів. Тобто цифрові технології активно використовуються для збереження та популяризації культурної спадщини, укладання угод з продажу креативних продуктів та послуг, створення нових аспектів творчої діяльності та застосування сучасних арттехнологій до вже відомих видів творчості. Така цифрова трансформація товарів у послуги в креативній сфері стрімко активувалася з 2014 року та особливо вплинула на виживання галузі у важкий ковідний період загального падіння економіки у світі.

З 2011 року країни, що розвиваються, експортували більше креативних товарів, ніж розвинені країни. Більше того, на невелику групу країн припадає понад дві третини світового експорту креативних товарів. У 2020 році Китай був найбільшим експортером креативних товарів (169 млрд дол.), випередивши США, Італію та Німеччину [1, с. 3–4].

У 2020 році всі групи креативних товарів зазнали значних втрат експорту через COVID-19, окрім нових медійних продуктів, які продемонстрували річне зростання на 18,1 %. Скоротився експорт товарів образотворчого мистецтва на 36,4 %, дизайнерських товарів — 15,2 %, видавничої справи — 14,3 %, аудіовізуальної продукції — 7,1 %, товарів художнього промислу — 4,2 %, продуктів сценічного мистецтва — 3,2 %.

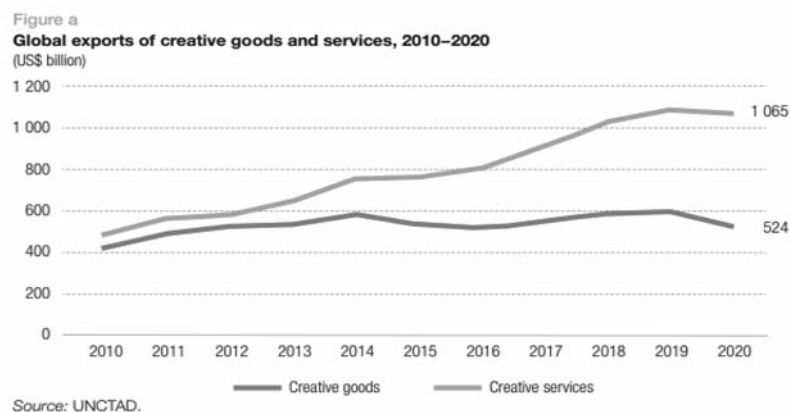

Рис. 1. Світовий експорт товарів (нижня лінія) та послуг (верхня лінія) креативних індустрій, 2010–2020 роки, млрд доларів
Джерело: *Creative economy outlook 2022 [1]*.

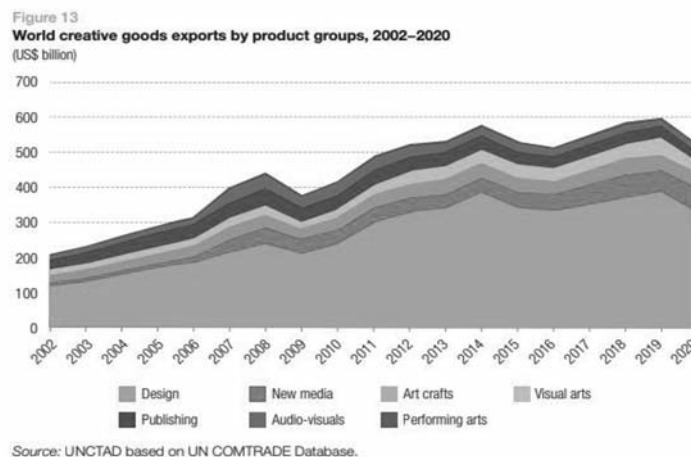

Рис. 2. Світовий експорт креативних товарів за групами, 2002–2020 роки, млрд доларів
Джерело: *Creative economy outlook 2022* [1]

На фоні загального падіння на третину виробництва та експорту креативних товарів і послуг у 2020 році спостерігалось позитивне зростання експорту окремих груп товарів, які користувалися високим попитом під час карантинних обмежень. Відбулося зростання попиту на такі групи товарів та послуг: аудіо- та відеозаписи (25,7 %), товари для святкування (8,8 %), іграшки (5,3 %), фільми (2,9 %). Експорт багатьох інших креативних товарів у 2020 році зазнав значних втрат, найбільше впали в експорті картини (-49,7 %), ювелірні вироби (-35,2 %), постраждала галузь архітектури (-33,7%). Хоча дизайн і нові медійні продукти є найбільш експортованими креативними товарами як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, є певні відмінності в структурі експорту обох груп. У розвинених країнах домінує експорт за категоріями: видавнича справа — 10 %, образотворче мистецтво — 9 % та аудіовізуальна продукція — 4 %; у країнах, що розвиваються, домінує в структурі експорту креативної продукції та послуг дизайн і художнє ремесло [1, с. 4, 41].

ЮНКТАД оприлюднила на офіційному сайті додаткову статистику по експорті креативних товарів у світі за 2021 рік [8]. Порівняно з 2020 роком відбулося зростання експорту креативних товарів на 16,56 %, зокрема найбільше зростання продемонструвала кіноіндустрія — на 116,7 %. Саме цей показник і вплинув на загальне підвищення експорту в абсолютному значенні. Ці показники навіть перевищили відповідні значення 2019 року. Проте, якщо врахувати інфляційні процеси, що були викликані обмеженнями під час пандемії, глобальна економічна картина виявиться менш радісною. За період з початку 2021 року до кінця 2022 року інфляція в Австралії досягла 7,8 %, Індії — 7,41 %, Канаді — 8,4 % (39-річний рекорд), США — 9,1 % (41-річний рекорд), ЄС — 10,7 % (що є абсолютним рекордом за історію існування євро), Бразилії — 12,13 %, в Україні — 26,6 % [9].

Причиною інфляційного стрибка експерти вважають глобальні обсяги фінансових програм порятунку під час пандемії, які в масштабі світової економіки сягнули у 2021 році 21,5 трлн доларів. Унаслідок такої об'ємної емісії похитнулася домінанта інфляційного таргетування. Безперечно, монетарне стимулювання частково вирішило проблему галузі, однак постало питання визначення розумних меж такого фінансування [10, с. 83].

Ця ситуація показує, наскільки хитким є механізм державного та наддержавного фінансового регулювання в екстремальних ситуаціях світового масштабу. Наслідки навіть, здавалося б, логічних та правильних дій мають неочікуваний від'ємний ефект, який з 2022 року поглиблюється війною Росії проти України.

Війна, вплив пандемії та рекордна інфляція є факторами очікування нової масштабної економічної кризи, що поглибиться внаслідок енергетичної кризи залежних від зовнішнього постачання газу країн через санкції до країни-окупанта.

Отже, світова економіка балансує на межі і навіть ефективно задіяні законодавчі важелі та активне фінансове стимулювання поки що не зменшують ризики входу найбільших економік світу у стан рецесії.

Стан розвитку креативних індустрій у Європі

Джерела інформації, що містять статистичні дані про розвиток креативних індустрій у Європі, з точки зору товарообігу, виділяють три основні сфери діяльності: візуальне мистецтво, реклама та AV (Audio-Video), які разом становлять майже 60 % загального обороту галузі. Однак темпи падіння з 2020 року показують відмінності між секторами [7, с. 6]. Криза COVID-19 уже має та матиме в найближчому майбутньому величезний і тривалий вплив на весь ланцюг створення вартості в креативних індустріях та в інших галузях економіки.

Фінансова життєздатність окремих творчих людей і креативних підприємств у приватному та державному секторах призвели до зростання витрат, на тлі обмеженого або майже відсутнього доходу через переривання діяльності та невизначений термін повернення сприятливих економічних умов для продовження своєї творчої та господарської діяльності.

Серйозність кризи ілюструється, наприклад, падінням приблизно на 35 % обсягу роялті, що збираються організаціями колективного управління (ОКУ) для суб'єктів авторських та суміжних прав [7, с. 6–7].

Рисунок 3 демонструє рівень падіння фінансового обороту в креативних індустріях європейських країн за секторами.

Єдина галузь, що показала зростання, — сектор відеоігор (+5,8 % на рік), у порівнянні з подвоєним обсягом виробництва за період з 2013 по 2019 роки. Сектор вижив завдя-

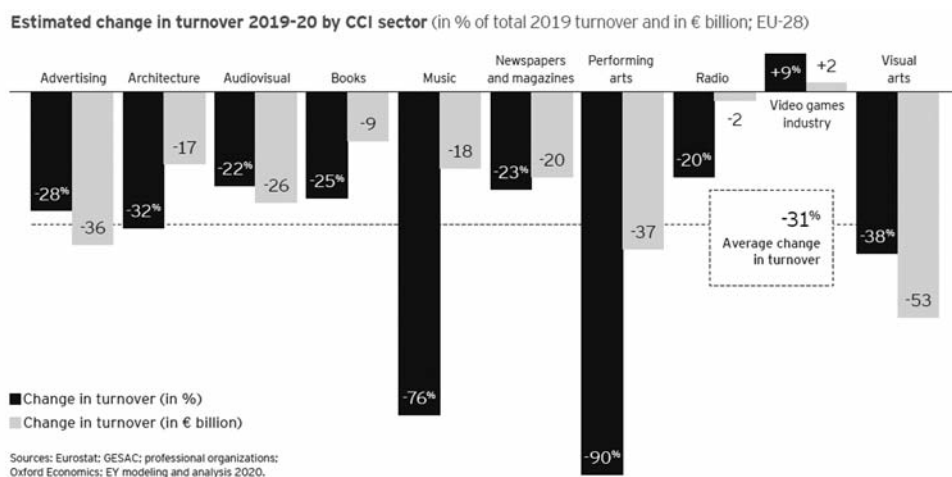

Рис. 3. Орієнтовна зміна товарообігу за секторами креативних індустрій у країнах Європи, 2019–2020 роки

Джерело: *The cultural and creative economy before and after the covid-19 crisis. Rebuilding Europe. 2021 [7]*

ки зростанню його онлайн-активності, в основному на європейських ринках (+155 % у Франції, Великій Британії, Німеччині та Іспанії разом) [7, с. 30].

Експертами та громадськими організаціями, що представляють креативні індустрії, визначено пріоритети для відновлення та зростання креативної економіки у світі, які базуються на забезпеченні масштабного державного фінансування та створенні сприятливих умов з метою залучення приватних інвестицій у культурно-креативний бізнес, удосконаленні законодавчої бази для сприяння забезпеченню необхідних умов для повернення інвестицій, причому з гарантованим відповідним доходом для творців, а також удосконаленні механізмів захисту об'єктів інтелектуальної власності, особливо нових її видів, що виникли в результаті цифровізації креативних товарів та послуг із застосуванням сучасних ІТ-інструментів [7, с. 42–50].

Уряд ЄС, використовуючи гнучкість уже існуючих регулятивних інструментів, швидко відреагував на стрімке падіння економічних показників креативних індустрій через світову кризу. У результаті було збільшено бюджет нової програми «Креативна Європа» на 50 %, що планувалася до запровадження з 2021 по 2027 роки. Фінальна сума становила 2,2 млрд євро. Були задіяні й інші важливі інструменти, такі як Erasmus+, із запланованим сумарним конвертом у 26 млрд євро, а також Horizon Europe, зокрема її кластер про культуру, креативність та інклюзивність суспільства становив 2,3 млрд євро [7, с. 9].

У країнах-членах ЄС було здійснено ряд швидких заходів з підтримки сфери креативних індустрій у період пандемії. Ці заходи стосувалися таких основних напрямів:

- 1) фінансова підтримка прямими виплатами підприємцям та підприємствам, зокрема у сфері креативних індустрій, та через систему фінансування державних програм і програм ЄС, пільговими умовами кредитування та зниженням податкового навантаження [5, с. 9, 42–52];
- 2) швидка й ефективна реалізація прийнятих директив про авторське право і суміжні права, які стосуються прав, що виникають унаслідок цифровізації креативних товарів та послуг із застосуванням сучасних ІТ-інструментів, щоб дозволити творцям та ширшому колу спільноти правовласників, а також підприємствам креативного сектору економіки найкраще оптимізувати свою діяльність в онлайн-режимі, тим самим освоївши нові можливості онлайн-ринку [7, с. 42–52].

Загалом у 2022 році глобальні антикризові заходи в країнах ЄС дали свій позитивний результат — економічні показники торгівлі зросли, попри масштабні інфляційні процеси. Однак війна в Україні вплинула і на європейську економіку. Прогнози на 2023 рік невтішні. Економічні перспективи невизначені, оскільки війна Росії проти України досі триває, що впливає на зростання цін на енергоносії та інші товари і послуги. [11].

Аналітика за галузями креативних індустрій в Україні

В Україні динаміка розвитку сфери креативних індустрій за економічними показниками дещо подібна до світових загальних тенденцій, проте має свої особливості. З 2013 року по 2018 рік відбувався рівномірний розвиток креативної економіки, пропорційний загальному зростанню ВВП (рис. 4).

Найбільш позитивну динаміку за всіма показниками демонструє сектор ІТ: наприклад, з 2015 року його щорічне зростання за показником доданої вартості становить близько 17 %. За згенерованою доданою вартістю друге місце серед секторів креативних індустрій посідає реклама [6, с. 28–32, 47–50].

Окрім того, у 2013–2018 роки відбувалося зростання кількості зайнятих працівників у сфері креативної економіки на фоні загального зменшення кількості працюючого населення України (рис. 5).

На відміну від світових показників, в Україні у 2019 та 2020 роках продовжилася позитивна динаміка розвитку креативних індустрій. У 2020 році креативні індустрії згенерували 4,2 % доданої вартості (132,4 млрд грн) у структурі української економіки. У 2019 році цей показник становив 3,9 % [12, с. 3]. Однак якщо виключити з аналітичних

даних IT-галузь, то тенденція виявляється такою, як і у світі — різке падіння економічних показників у 2020 році на фоні кризи через пандемію та обмеження, встановлені урядом. IT-сектор створив понад 60 % доданої вартості у структурі креативних індустрій, ще 15 % припадає на рекламу і PR, 13 % — на кіно й телебачення. Покращення економічних показників відбулося в таких видах креативної діяльності: видання комп'ютерних ігор (+61 %), діяльність з дизайну (+40 %), комп'ютерне програмування (+33 %). Найбільше постраждали від коронакризи — демонстрація кіно (-70 %), розповсюдження фільмів і телепрограм (-37 %), видавнича справа (від -26 %), музеї (-26 %), театральна та концертна сфера (відповідно -12 % та -5 %) [12, с. 17].

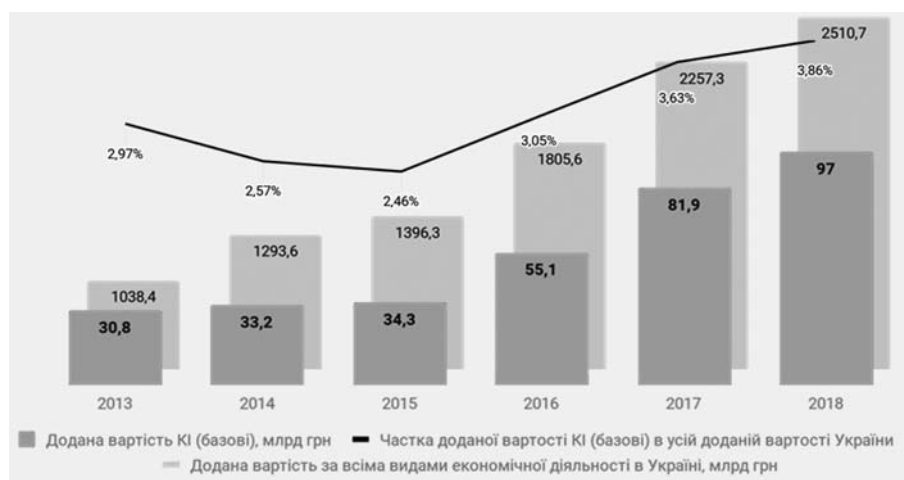

Рис. 4. Додана вартість креативних індустрій в Україні, 2013–2018 роки
Джерело: Аналітична довідка щодо обчислення економічних показників у сфері креативних індустрій за період з 2013 по 2018 роки [6]

Рис. 5. Кількість зайнятих працівників у креативних індустріях в Україні, 2013–2018 роки
Джерело: Аналітична довідка щодо обчислення економічних показників у сфері креативних індустрій за період з 2013 по 2018 роки [6]

Початок війни ще більше погіршив економічну ситуацію в галузі, про що свідчать дані (рис. 6 та рис. 7).

Загальний обсяг задекларованих доходів у сфері креативних індустрій у I кварталі 2022 року проти I кварталу 2021 року впав на 41 %, з 79,3 млрд грн до 46,5 млрд гривень. Найбільше постраждали фізичні особи-підприємці на спрощеній системі оподаткування: у I кварталі 2022 року обсяг доходів зменшився на 64 %, з 43 до 15,3 млрд гривень. Порівняно з початком 2021 року ФОПи у сфері креативних індустрій задекларували значно більший обсяг доходів, ніж юридичні особи. Через рік після початку війни вже за перший квартал 2022 року ситуація кардинально змінилася. Офіційні доходи юридичних осіб зменшилися на 14 % (на 5 млрд грн), однак були удвічі більші за доходи ФОПів. Отже, юридичні особи ще намагалися вижити в таких важких умовах, а ФОПи закривалися масово [13, с. 9–10].

Рис. 6. Порівняння кількості платників податків у сфері креативних індустрій в Україні за I квартал 2021 року та I квартал 2022 року
Джерело: Податкові надходження у сфері креативних індустрій в Україні: I квартал 2022 vs I квартал 2021 [13]

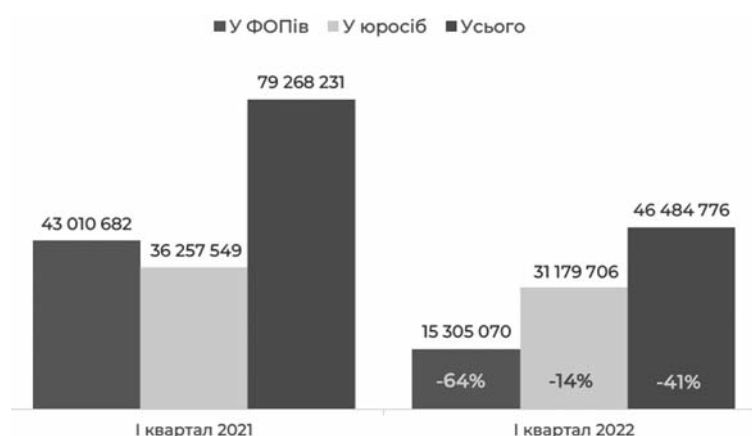

Рис. 7. Обсяг задекларованих доходів у сфері креативних індустрій в Україні за I квартал 2021 року та I квартал 2022 року
Джерело: Податкові надходження у сфері креативних індустрій в Україні: I квартал 2022 vs I квартал 2021 [13]

Держава відреагувала на таку кризу введенням пільгового оподаткування. У перші тижні війни влада скасувала на деякий час ПДВ та мита на весь імпорт, а також дозволила перейти на спрощену систему оподаткування не тільки ФОПам та малому бізнесу, а й найбільшим компаніям. Вони стали платити єдиний податок за зниженою ставкою — 2 %. [14]. Окрім того, уряд підтримав підприємців запровадженням систем грантів для малого та середнього бізнесу, зокрема за програмою «Робота». Щоправда, тут відсутня прозорість стосовно результатів та критеріїв відбору переможців.

Фактично завдяки цим заходам в Україні відкрилися нові ФОПи та великі компанії. Їхня кількість у 2023 році вже вища, ніж у 2022 році [15].

Однак 1 липня 2022 року набрав чинності Закон України від 21 червня 2022 року № 2325-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» [16], відповідно до якого частину податкових пільг було відмінено, зокрема звільнення від оподаткування податком на додану вартість окремих операцій з увезення товарів на митну територію України.

У Плані відновлення України креативним індустріям присвячено окрему главу у розділі «Культура та інформаційна політика» [17], відповідно до якої стало офіційно відомо, що станом на кінець 2022 року війна спричинила такі додаткові проблеми:

- 37 % працівників у сфері креативних індустрій втратили роботу або не отримують зарплату під час війни;
- 39 % креативних бізнесів вказують на зменшення/зникнення замовлень і продажів;
- у чверті креативних бізнесів падіння оборотів становить понад 90 %;
- 20 % представників креативних індустрій виїхали за кордон через війну.

Взаємозалежність креативності, культури, моралі й економічного розвитку. Не тільки суто економічні причини загального спаду економіки на тлі відомих світових проблем сприяють зменшенню економічних результатів у сфері рівня креативних індустрій, є суто психологічні чинники, оскільки індустрія пов'язана з вищою потребою прояву людини — творчістю.

Найкраще взаємозв'язок між потребою людства до творчого зростання, креативності та реальною мотивацією до творчості пояснює теорія мотивації Маслоу [18].

Суть моделей мотивації зводиться до ідеї, за якою у разі відсутності задоволення основних потреб двох нижніх рівнів (фізіологічних і потреб у безпеці) людина не здатна задовольняти потреби вищого рівня (творчість, культура, мораль, духовність). Є, зрозуміло, винятки, проте людей, здатних соціально, творчо і духовно розвиватися в жорстких умовах небезпеки і з низьким рівнем життя — одиниці. Тут простежується прямий і зворотний зв'язок між економічним рівнем життя та культурним і моральним рівнем розвитку суспільства.

Цілком зрозуміло, що низький рівень життя в Україні та постійна загроза безпеці, починаючи з 2020 року (пандемія коронавірусу та війна), зменшили людські прояви потреб більш високого рівня, що призвело до різкого падіння економічного рівня більшості креативних індустрій, які не пов'язані з цифровими технологіями, і як наслідок можна очікувати найближчим часом зменшення розвитку культури суспільства, що веде до падіння моральних цінностей.

Справедливим є і зворотний зв'язок — економіка без культурно-морально-духовного чинника втрачає свій потенціал, руйнується. Отож людська творча наснага, висока культура, духовність, моральність як окремих членів суспільства, так і колективів суб'єктів господарювання є важливими умовами ефективного розвитку економіки і суспільства в цілому, зокрема галузей, пов'язаних з проявом людської творчості.

Отже, і Україна, і весь світ зацікавлені в найскорішому закінченні війни. А для України в перспективі в мирний період важливим буде взяти до уваги досвід країн ЄС для економічного відновлення та підтримки креативних індустрій.

Висновки. Основними причинами падіння рівня економічного розвитку сектору креативних індустрій у світі за 2020–2022 роки є зовнішні фактори: коронакриза та війна Росії проти України. Найбільше економічні та соціальні негативні наслідки проявилися безпосередньо в Україні, яка постраждала не тільки від пандемії, а й від російської агресії.

Світовий досвід усебічної державної та наддержавної підтримки економік провідних країн під час пандемії показав як високу економічну ефективність таких дій, так і загальні економічні наслідки, зокрема несподівано високий рівень інфляції в більшості країн світу.

Креативні індустрії в Україні потребують особливої всебічної державної підтримки фінансовими ресурсами та державним регулюванням з метою створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій, удосконалення правового поля заради захисту творців, а також більшої організаційної підтримки творців у критичний для країни час.

Частина подібних заходів, зокрема податкові пільги, уже дали позитивний результат, навіть в умовах війни. Отже, пріоритетними напрямками відновлення та зростання креативної економіки в Україні є:

- забезпечення масштабного державного фінансування;
- залучення коштів міжнародних фондів та організацій за програмами підтримки творчості та креативного бізнесу;
- створення сприятливого середовища для залучення приватних інвестицій у культурно-креативний бізнес;
- удосконалення законодавчої бази щодо сприяння забезпеченню необхідних умов для повернення інвестицій;
- удосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності, особливо нових її видів, що виникли в результаті цифровізації креативних товарів та послуг із застосуванням сучасних IT-інструментів.

Більшість цих рекомендацій матиме сенс та реальні важелі впливу на креативну економіку України після закінчення війни, що, сподіваємося, станеться якомога швидше. Тільки повна стабілізація безпеки населення України та загальне зростання рівня життя здатне суттєво вплинути на економічний розвиток креативних галузей економіки. Важливими важелями є також розвиток і збереження моральних цінностей суспільства, всебічна підтримка творчості.

Перелік використаних джерел

1. *Creative economy outlook 2022*. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2022d1_en.pdf (дата звернення: 15.08.2023).
2. *Vocabulary information*. 2023. URL: <https://vocabularies.unesco.org/browser/thesaurus/en/> (дата звернення: 15.08.2023).
3. *WIPO Pearl — WIPO's Multilingual Terminology Portal*. 2023. URL: <https://www.wipo.int/reference/en/wipopearl/index.html> (дата звернення: 15.08.2023).
4. Про культуру : Закон України від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI. ВВР. 2011. № 24. Ст. 168; 2017. № 2. Ст. 298.
5. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 265-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2023).
6. Аналітична довідка щодо обчислення економічних показників у сфері креативних індустрій за період з 2013 по 2018 рр., підготовлено Директоратом креа-

-
- тивних індустрій Міністерства культури України, 2019 рік. 67 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XVeC3ZrkRMCHzzHzOZMtGWdNWHfMONjp/view> (дата звернення: 15.08.2023).
7. *The cultural and creative economy before and after the covid-19 crisis. Rebuilding Europ.* 2021. URL <https://www.rebuilding-europe.eu/> (дата звернення: 15.08.2023).
 8. UNCTAD. *Prosperity for all. Statistics.* 2022. URL: <https://unctad.org/statistics> (дата звернення: 15.08.2023).
 9. *Рейтинг стран по уровню инфляции за год.* 2022. URL: <https://take-profit.org/statistics/inflation-rate/> (дата звернення: 15.08.2023).
 10. *Перспективи посткоронавірусних економічних трансформацій та їх вплив на розвиток країн. Місце України у посткризовому світі / Наук. ред. В. Юрчишин.* Київ: Заповіт, 2021. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_perspectives_for_economic_transformations.pdf (дата звернення: 15.08.2023).
 11. *Global trade set to hit record \$32 trillion in 2022, but outlook increasingly gloomy for 2023.* URL: <https://unctad.org/news/global-trade-set-hit-record-32-trillion-2022-outlook-increasingly-gloomy-2023> (дата звернення: 15.08.2023).
 12. *Основні економічні показники креативних індустрій в Україні. Міністерство культури та інформаційної політики України, 2021 р.* 17 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1TLdYp1sPQXJjSeJYgc0x5uMTFehDCnoX/view> (дата звернення: 15.08.2023).
 13. *Податкові надходження у сфері креативних індустрій в Україні: I квартал 2022 vs I квартал 2021.* Міністерство культури та інформаційної політики України, 2022 р. 28 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XM6XO2zZMbiPhdUCuCUcOpUg13jEVbYh/view> (дата звернення: 15.08.2023).
 14. *Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX.* *Голос України.* № 58.
 15. *Новые регистрации компаний и ФОП в Украине.* 2023. URL: <https://opendatabot.ua/> (дата звернення: 15.08.2023).
 16. *Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування : Закон України від 21 червня 2022 року № 2325-IX.* *Голос України.* № 135.
 17. *План відновлення України.* URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/21/695268/> (дата звернення: 15.08.2023).
 18. Maslow A. H. *A Theory of Human Motivation.* *Psychological Review* 1943, № 50, P. 370–396.

Iryna Mishchenko

Ph.D (Economics), Head of the scientific sector of commercialization of intellectual property objects of the scientific department of industrial property and commercialization of intellectual property objects of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Economic analysis of trends and problems of the development of creative industries in Ukraine and the world. The cultural and creative sectors of the world economy are an important pillar of all humanity. They are necessary for strengthening social cultural diversity, social cohesion, cultural development and moral education of the population. In addition, until 2019, the creative sector was characterized by strong dynamics of economic growth and a positive impact on other sectors of the economy. The contribution of the creative sector to the world economy was 3% of GDP in 2019. However, the COVID-

19 crisis has had a devastating impact on the cultural and creative sectors for countries around the world. For Ukraine, the destructive impact on the economy, in particular on the creative industries, deepened with the beginning of the war and continues to this day.

In dynamics over decades, the sector of creative industries has demonstrated an extraordinary ability to mobilize, both on a creative level and economically. However, it needs comprehensive state support, both with financial resources and state regulation to create favorable conditions for attracting private investment, improving the legal field for the protection of creators, as well as greater organizational support for creators in such critical moments for the country.

The article provides a comparative economic analysis of the level of development of creative industries in the world, European countries, and Ukraine for the period from 2010 to 2021. For Ukraine, the analysis was conducted through the 2022, inclusive. Global trends, problems and prospects for development, both on a global scale and in Ukraine have been identified. Some problems of the creative industries functioning in the conditions of war are highlighted. Proposals were made regarding the introduction of the necessary measures of operational influence of state regulation and additional funding for comprehensive financial support of creators, which would be appropriate to apply in Ukraine, along with the improvement of legislation in the field of protection of intellectual property objects and the creation of favorable conditions for attracting investments in the field of Creative Industries.

Keywords: creative industries, creative economy, cultural development, creativity

Подано / Submitted: 15.08.2023

Доопрацьовано / Revised: 05.09.2023

Прийнято до публікації / Accepted: 15.09.2023